

Дээр өгүүлснээс нэгтгэн үзэхэд, япон дахь монголын түүх судлалын нэг үндсэн асуудал болох эрт, дунд үеийн түүх судалгаанд түүхэн үйл явдлыг бодитойгоор авч үзэх гэсэн, түүхэн үнэнийг мушгин гуйвуулах гэсэн хоёр чиглэл оршиж байна.

Хятадаас ЗХУ-д ирсэн захидал

Шударга ёсны илд

Одоогоос 50 жилийн өмнө Хятад орны эсрэг милитарист Япон өргөн хүрээтэй түрэмгий дайн явуулж эхэлсэн билээ ... Дор нийтэлж буй захидлын очих хаяг нь ЗХУ, гардуулах эзэд нь Хятадын ард түмний дунд «Шударга ёсны илд» хэмээн алдаршсан Зөвлөлтийн нисгэгч-сайн дурынхан юм. Хятадын тэнгэр дэх тулалдаанаас төрсөн ЗХУ-ын баатар Зөвлөлтийн 14 нисгэгчийн нэг болох дайрагч онгоцны хэсгийн дарга агсан нисэх хүчний бэлтгэл офицер, дэслэгч генерал Алексей Сергеевич Благовещенский уг захидлыг «Литературная газета» сонины редакцид ирүүлсэн байна. 1985 онд А. С. Благовещенский бусад ахмад дайчдын хамт Хятадад айлчилсан бөгөөд Зөвлөлтийн нисгэгчид алдар нэрээ дуурсгасан Ухань хотод очигсоосон аж. Уг захидлын эхийг сийрүүлбэл: «Зөвлөлтийн нисгэгч - сайн дурынхны отрядын эрхэм хүндэт хуучин анд дайчин танаа!

У Динчэнь миний бие та бүхэнтэй мөр зэрэгцэн тулалдаж явсан билээ. Эдүгээ уулзалгүй 40 гаруй жил өнгөрсөн хойно хамтран тэмцэгчид болох зөвлөлтийн нисгэгч - сайн дурынхантай учран золгосондоо зүйрлэшгүй ихээр сэтгэл хөдлөв.

1937 оны сүүлчээр Хятад улсад өөрийн гэсэн онгоц хүрэлцээгүйгээс байдал нэн хүнд байлаа. Америкуудаас тусламж эрсэнд, үнийг бэлнээр төлж, өөрсдөө онгоцоо татаж авах болзол тавьсан нь биднийг мухардалд оруулсан юм. Ийм нөхцөлд манай элэгсэг хөрш ЗХУ гар сунган туслаж бүгд 300 шахам онгоц бидэнд ирүүлсэн билээ. Үүгээр зогсохгүй та бүхэн Хятадад дайрагч, бөмбөгдөгч онгоцны эскадрилийг илгээв. Энэ нь японы нисэх хүчний эсрэг та бидний хамтын тэмцэлд их тус дэм болсон юм. Тэр үед би «И-15», «И-16» гэдэг дайрагч онгоц бүхий 9 дүгээр эскадрилийн нисгэгч явсан. 1938 оны 2 дугаар сарын 18-нд Уханийн тэнгэрт сөрөг хүчинтэй тулалдав. Энэ тулалдаанд бид хамтын хүчээр японы 11 онгоцыг устгаж билээ. «И-15» бол маневрлах чадвар маш сайтай бөгөөд уг тулалдаанд дайсны «96 маягийн» дайрагч онгоц өндрөөс над руу цахилан довтлоход би агшин зуур эргэн ард нь гарч дөрвөн пулемётоороо зэрэг гал нээж дайсны онгоцыг гал утаа болгон сөнөөсөн юм.

Дөрөвдүгээр сарын 29-нд Япон даяар эзэн хааныхаа мэндэлсэн өдрийг тэмдэглэв. Энэ өдөр японы нисэх хүчний дээд командлал Ухань хотыг их хүчээр бөмбөгдөж дээдсээ баярлуулах гэж боджээ. Тэгэхэд та бид хамтын хүчээр японы хоёр эскадрильтай тулалдаж 21 онгоцыг устган гарамгай ялалт байгуулсан билээ. Ялалтын тухай мэдээ орон даяар түгэн, хятад зөвлөлтийн нисгэгчид та бидний алдар нэрийг

дуурсгасансан. Тийнхүү япончууд эзэн хаандаа арга буюу ялагдлын гунигт мэдээ илтгэх хэрэгтэй болсон юм.

Зөвлөлтийн анд нөхөд манай эх орныг эзлэн түрэмгийлэгчдийн эсрэг хийсэн шударга дайнд асар их тусламж үзүүлсэн. Тэд манай тэмцлийг өөрсдийнх, манай дайсныг өөрийн дайсан хэмээн үзэж, тулалдаж явлаа. Энхийн тэнгэрийг маань ариун цусаараа мялаасан зөвлөлт нөхдийн гарз хохирол Тайшань уул мэт их гэдгийг хятадын ард түмэн үеийн үед дурсан санах болно.

1949 онд Зөвлөлт нөхөд маань Хятадад үндэсний цэргийн нисэх хүчин байгуулахад туслахаар дахин ирцгээсэн юм. ЗХУ манай орны социалист бүтээн байгуулалтын үйл хэрэгт мэргэжилтэн, материал, техникийн бүхий л бололцоогоороо тусалсан билээ. ЗХУ-ын тусламж сэтгэл харамгүй, өгөөмөр байсан бөгөөд Хятад орон түүхнээ өөр хэнээс ч ийм тусламж авч байсангүй ээ. Энэ тухай манай ард түмэн цаг ямагт дурсан санадаг юм.

Нас хэвийсэн эдүгээ үед та бид найрамдлаа цуцалтгүй сурталчлан, түүнийг эрхэмлэн хүндэтгэж, уламжлан хөгжүүлэх эрхэм гэгээн үйлсэд залуу үеэ хөтлөн хүмүүжүүлэх ёстой билээ!

Зөвлөлтийн зэвсэг нэгт дайчин нөхдөө
хүндэтгэсэн **У Динчэнь**

«Литературная газета» сонины 1987 оны
№ 28 орчуулсан **Ч. Батцэцэг**

ЗӨВЛӨЛТӨД МОНГОЛЫГ СУД- ЛААЧДЫН ХОЛБОО БАЙГУУЛАГДАВ.

ЗСБНХУ-ын ШУА-ийн Дорнодахины судлалын институтэд Монгол судлалын салбарт эрдэм шинжилгээний болон практик үйл ажлаар эрхэлж байгаа хүмүүсийг нэгтгэсэн шинжлэх ухаан-олон нийтийн сайн дурын байгууллага болох Бүх Холбоотын Монгол судлаачдын Холбооны зохион байгуулах бага хурал 5-р сарын 27-нд болов.

Манай оронд Монголын хэл шинжлэл, түүх, эдийн засаг, соёлын салбарт явуулах судалгаа шинжилгээг марксист-ленинист арга зүйн үндсэн дээр хөгжүүлэхэд ЗСБНХУ дахь болон Хилийн чанад дахь Монгол судлалын шинжлэх ухааны ололт амжилтыг задлан шинжилж, нэгтгэн дүгнэхэд энэхүү шинээр байгуулагдсан Холбооны үйл ажиллагаа чиглэгдэнэ. Ийм зорилгоор тухайлан, шинжлэх-ухаан мэдээлэлийн материалууд, явуулсан судалгааны дүнгээр өгүүллүүдийн сэдэвчилсэн эмхтгэлүүд хэвлэн нийтэлж байх болно. Мөн эрдэм шинжилгээний залуу халааг өргөтгөн бэлтгэх, өөрийн орны монгол судлалын төвүүдийг өндөр мэргэжилтэй боловсон хүчнээр бэхжүүлэх, эрдмийн хамт олны ажлын арга барилыг боловсронгуй болгох замаар зөвлөлтийн монгол судлалын буй бүхий эрдэм шинжилгээний чадавхийг ашиглах явдлыг сайжруулах хийгээд тэдний үйл ажиллагааг үр ашигтайгаар дагнан мэргэжүүлэх, холбон зохицуулахад чиглэгдсэн арга хэмжээнүүдийг боловсруулан хэрэгжүүлж байна. Үүнтэй уялдуулан